СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 57. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 9-го березня 1940. No. 57. Jersey City, N. J., Saturday, March 9, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

85,000-ТОНОВИЙ ЗБІГЛЕЦЬ У НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — До нюйорського доку на 50 вулиці заїхав немалий собі европейський збіглець, що має 85,000 тон місткости. Ним є найбільший, хоч невикінчений іще, корабель на світі, „Квін Елізабет". Хоч на його палубу вдалась хмара журналістів, щоб докладно оглянути його і випитати про ту цікаву їзду, проте не все можна було вивідати. Деякі відділи на кораблі були цілком замкнені. А капітан і залога були такі маломовні, що на запити не хотіли відповідати.

Цікавим на тім кораблі є це, що впроваджено на ньому інструмент, що охороняє корабель перед магнетними мінами. Довкола корабля тягнуться кількома смугами сильно ізольовані дроти. Тими дротами плине електрика, витворювана в нутрі корабля. Також у нутрі корабля є якийсь прилад, але ніхто точно не знає, який. Його винайшов шведський учений Гавс. Цей прилад ділає на магнетичні міни так, що вони не вибухають, або, коли вибухають, то далеко від корабля. Є дві думки, як цей прилад ділає: він або невтралізує магнетизм заліза, з якого зроблений корабель і тому перепливає попри і понад магнетичні міни немов деревяний корабель, не викликуючи в них вибуху, або він викликує на кораблі ще сильнішу магнетичну струю і нею змушує міну вибухати ще далеко, поки до неї підіде. Знавці кажуть, що німецькі магнетичні міни працюють на тій засаді, що компас: стрілка компаса є тим електричним лучником, що викликує в міні електричну струю і в.. бух.

УКРАЇНЕЦЬ КАНДИДАТОМ НА АСЕМБЛІМЕНА.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Демократична Партія в повіті Годсон іменувала кандидатом на асемблімена до стейтової легіслятури в Трентоні, Н. Дж., адвоката Марсела Вагнера, що є українського походження і цілий час бере активну участь у громадянськім життї української еміґрації в Америці

ПОМЕР ДЖАН ФИНЛІ.

НЮ ЙОРК. — Тут помер у 76-тім році життя редактор-емерит „Ню Йорк Таймсу", Джан Финлі. Він за життя аслявився не лише як знаменитий журналіст, але також як учений і виховник. Посадник Ля Ґвардія з тої нагоди звелів вивісити жалібні прапори на всіх міських будинках впродовж десятьох днів. Слова жалю висказали чолові представники ріжних галузей у стейті, і цілій нації. Финлі вже в 29 році життя визначився такими здібностями, що став президентом Нюйорського університету і на тім становищі пробув десять років.

ФРАНЦІЯ ПОКЛИКАЄ ДО СЛУЖБИ АМЕРИКАНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Французький консуль вислав до американських громадян, роджених у Франції, поклики голоситись до армії. Бо на основі французької конституції француз, що виїздить за границю і набуває чуже громадянство, не тратить французького громадянства і тому підлягає всім обовязкам французького громадянства. Консуль зазначив, що тих, що не захочуть вертатись до Франції, він не буде силувати, але колиб вони колись хотіли вернутись до Франції, то їх потягнуть до відповідальности за дезертирство.

НЕ ВІРИТЬ У ЗМІНУ В ЕВРОПІ.

ВАШИНГТОН. — Джес Джовнс, адміністратор федеральних позичок, заявив, що не вірить, щоб в Европі по війні зайшли в політичній мапі великі зміни. Супроти того, казав він, можна мати добру надію, що Фінляндія вповні поверне позичку, дану їй Америкою.

СПІШАТЬ ІЗ ЗАМОВЛЕННЯМ ЛІТАКІВ.

ВАШИНГТОН. — Англійсько-французька комісія купівлі зброї заявила, що купівля воєнних літаків в Америці залежить уділості від скорости фабрик. Чим скорше і більше випродукують американські фабрики, тим скорше їх заберуть аліянти.

МЕНТОН ІДЕ ДО ТЮРМИ.

НЮ ЙОРК. — Бувший федеральний суддя Ментон, засуджений на два роки тюрми за хабарництво, пішов уже до тюрми відсиджувати кару. Він зявився в федеральнім суді на Фолей Сквері, який то суд він так добре знав і навіть сам клав під нього угольний камінь і звідти удався до тюрми в Люісбурґу, Па. До нього прийшли журналісти і питали, чи він не має зробити якої заяви. Він сказав, що ні. Прикре враження зробив він своїм виглядом на журналістів. Колись його персональність була панівна і від кожного приявного вимагала пошани. Тепер це був 60-літній старець, зломаний морально, зо слізми в очах. В Луїсбурґу він перейшов усі ті формальности, які переносить вязень, і замінив своє цивільне убрання на арештантський уніформ. Правдоподібно серед вязнів знаходяться і ті, яких він туди післав на кару. Правдоподібно також, що у вязниці припоручать йому давати виклади і вчити інших вязнів.

ПРОТИ КОМІТЕТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Конґресовий комітет, що досліджував діяння закону Вагнера, зокрема комітету взаємовідносин праці, вніс проект перед конґрес, щоб той закон основно змінити, а комітет взаємовідносин праці цілком усунути. На те місце створити тіло з трьох людей, що малоб на увазі доносити про ламання закону судовим властям.

ЗА ЗАКОН ГЕЧА.

ВАШИНГТОН. — У конґресі ведеться боротьба, щоб закон Геча, на основі якого заборонено підвладним урядникам федеральної адміністрації втручуватися в активну політику, простягнути і на урядників стейтової адміністрації.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

БОРІТЕСЯ, ПОБОРЕТЕ!
ВАМ БОГ ПОМАГАЄ;
ЗА ВАС СИЛА, ЗА ВАС ВОЛЯ
І ПРАВДА СВЯТАЯ!

ПОСУДЖУЮТЬ ЗА ВБИВСТВО НАРЕЧЕНОЇ

У повітовому суді в Ривергеді, на Лонґ Айленді, рішила велика лава присяжних суддів поставити на суд як підозрілого за вбивство своєї нареченої 28-літнього Джозефа Винсента Довда, бувшого робітника в стейтовім шпиталі для умово хорих. Його наречена, Марія Милс, котра працювала в іншому шпиталі того самого роду, згинула 27. січня. Поліція каже, що він дівчину задушив.

ХОЧУТЬ ЧУЖИХ ПЕРЕПИСНИХ УРЯДОВЦІВ

Міська рада Бабилону, на Лонґ Айленді, рішила просити федеральний уряд, щоб для наближаючогося перепису населення вживати в Бабилоні лише людей, що живуть поза містом, бо, мовляв, місцеві урядовці могли би пускати, на основі відповідей на питання про прохід, ріжні сплетні.

СКЛАЛИ ШТУЧНО ВІТАМІНУ

У біжучому зшитку місячника „Сайенс", органі Американського Союзу для Поступу Науки, поміщено статтю про можливість зложення хемічним способом вітаміни, що її доконче потрібно до нормального росту.

ПРИВЕРТАЮТЬ ДО ЖИТТЯ

Дня 21. листопаду 1939 року признав суд у Ню Джерзі Ебена Бриджа умерлим. Його родина розслідила, що він живе в Бронксі, Ню Йорк, і тепер суд має його признати живим.

НАЙБІЛЬШЕ БАЖАНА ПРИКМЕТА

Підчас голосування серед студентів Вищої Школи Штуки й Музики в Ню Йорку над тим, що є найбільше бажаною признакою характеру, найбільше голосів віддано за увагу на других людей.

ІНФЛЮЕНЦА В АНҐЛІЇ

За обчисленнями англійського уряду, в Анґлії й Валії померло в тижні, що скінчився 24. лютого, 629 людей на інфлюенцу.

Є це сотка більше, ніж у попереднім тижні.

СМЕРТЬ У ПОЖАРІ

У Мавнт Плезенті, у Тенесі, згоріли в пожарі три-кімнатного дому пані Гилієм Мозлі і її четверо дітей. Врятувалися перед смертю двоє дітей, що підчас пожару не були вдома.

САМОГУБСТВО, ЧИ ВБИВСТВО?

Три милі від місцевости Вір, у стейті Канаас, знайдено в авті тіло Едварда Патерсона, бувшого конґресмена. В руках труна був револьвер.

Повітовий прокуратор заявив, що він допускає самогубство, але ще не є цього зовсім певним.

ПОЖАР У КОПАЛЬНІ ЗАХОПИВ ТРИСТА РОБІТНИКІВ

У копальні вугля в Кольонель, в Чілє, трапився підземний пожар, котрий відтяв відворот коло триста робітникам. Коло ста робітників удалося втекти. Рятункові відділи досі добули 8 тіл.

ПОЛІЦІЯ ПРОТИ САРКАСТИЧНИХ КПИН

Валентайн, комісар нюйорської поліції, виступив перед поліцаями відділу руху з строгою критикою звички деяких поліцаїв кпитися й дотинати автомобілістам.

Він звертає увагу поліцаям, що вони мають бути в усіх відносинах з публикою чемні.

КАНАДІЙСЬКІ ІМІҐРАНТИ ПОБИВАЮТЬСЯ ЗА ГРОМАДЯНСТВО

Канадійський уряд дістає тепер місячно від іміґрантів по дві тисячі аплікацій за канадійське громадянство.

На початку минулого року в Канаді було коло сто тисяч ненатуралізованих іміґрантів. Як вибухла війна, німці негайно поспішилися виїхати з Канади, але решта іміґрантів осталась. Навіть люди, що вже в Канаді двацять років без громадянських паперів, тепер пробують їх дістати.

Уряд склав спеціяльну комісію, котра має розслідити питання позбавлення громадянських паперів тих німців, що попали в концентраційні табори.

НЕ ВІЛЬНО КИДАТИ СНІГОМ

Не знав цього 22-літній Майкель Абдо з Лоренса, Масачусетс, аж коли кинув кульою снігу й поцілив поліцая в поліційнім авті. Цей його арештував, а суддя засудив його на 5 долярів кари, на основі закону, ухваленого 60 літ тому.

ПОМЕРЛИ: СОФІЯ РУСОВА І С. ЧЕРКАСЕНКО

ПРАГА. — Часопис „Наступ" доносить, що 5. лютого б. р. померла на 84 році життя велика українська діячка Софія Русова, професорка Українського Педагогічного Інституту, почесна голова Світового Союзу Українок. Останніми словами Покійної, з якими вона звернулася до депутації від українського жіноцтва, що її відвідувала в лічниці, були такі: „Лише не сваріться. Робіть усі разом, і не сваріться!"

ПРАГА. — Як подає Юрій Сірий у „Наступі", відомий український поет, драматург, белетрист і педагог, Спиридон Черкасенко, дістав мізковий удар у часі, коли докінчував писати одно слово у своїй найновішій науковій праці. Потім іще три дні боровся його організм зо смертю в убогій кімнатці провінціяльного готелю. Помер 8. лютого б. р. Ю. Сірий пише про Покійного між іншим таке: „Від першого дня свідомости того, що він є сином українського народу і до останнього зідхання працював він для свойого народу. Горе і страждання народу були його горем і стражданням. Короткі радощі народу були його радощами і святами". Народився Черкасенко в селянській хаті на широких степах України, в Новому Бузі, 24. грудня 1876. Був вихований у російській школі й російській літературі. Але, пише Сірий, досить було знайомства з кількома поезіями Шевченка, щоб Черкасенко, як молодий юнак, усвідомив собі, хто він і кому має служити. Перший його літературний твір це збірка поезій „Хвилини", що вийшли в Києві в 1908 р. Був він співробітником щоденника „Рада", „Літературно-наукового Вістника" й інших українських журналів. Разом з Русовою зачинає видавати в Києві перший український педагогічний журнал „Світло", а далі видає такі шкільні підручники як „Буквар", „Рідна Школа", „Граматика української мови" і ріжні читанки, що було величезним вкладом в українську культуру, зглядно в українське шкільництво. По занятті України большевиками мусів покидати рідну землю і від 1920 р. стає іміґрантом. Але й на еміґрації не покидає літературної праці. Живе в злиднях, до яких причинилася ще й втрата сина при загарбанні мадярами Карпатської України. Але всі недостатки і всі болі переносив завжди мужньо з непохитною вірою в кращу будучність України. Найкраще відомі його такі твори як „Казка старого млина", „Про що тирса шелестіла", „Вельможна пані Кочубеїха" та прекрасна історична повість „Пригоди молодого лицаря".

ТОМУ, ЩО ЗГАДАВ ЗА БОГА.

ПАРИЖ. — Найновіші вісті пробують дати відповідь на те, чому совєтська влада у Львові арештувала й кинула до тюрми старого д-ра Костя Левицького, що в останніх десятках літ стояв здалека від політики, а як прийшли большевики, витав їх в імені населення. Отже кажуть, що при витанні д-р Левицький згадав за Бога. Як відомо, д-р Левицький помер у тюрмі. Те, що він, витаючи большевиків, мав відваги згадати за Бога, було властивою причиною його арешту.

УКРАЇНСЬКА ЗЕМЛЯ — МАДЯРАМ.

ПРАГА. — З Карпатської України доносять, що мадярська влада розділює між мадярів ті землі, що їх сконфіскувала українцям. У такий спосіб мадяри забрали досі до 18,000 моргів української землі. З „руснаків" міг дістати трохи землі тільки той, що міг доказати, що за чеської влади був вірний — Будапештові. Таксамо позабирали мадяри землю тим українським людям, що попрнходили з Верховини в околиці Бовтрада, Батьова і Руської Долини і там покупили ґрунти.

ДРУКУЮТЬ ПО МАДЯРСЬКИ.

УЖГОРОД. — Єпископ Стойка й інші мадярони видають часопис „Карпатска Неділя", в якому пропагують „угрорусско-мадярское сотрудничество". Більшість статтей друкується мадярською мовою.

БУДЕ ВІДБУДОВАНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА.

ПАРИЖ. — „Українське Слово" подає допис про Свято Першого Листопаду і Свято в память 359 Героїв зпід Базару, яке відбулось в Ґренобли та на яке одержано дозвіл від влади. Свято підпержало морально українську іміґрацію в Ґренобли й околиці. А такої піддержки тепер усюди треба, щоб видержати, бо „в цей момент ідуть змагання за справедливість і тривалий мир, де має бути місце також і для нас, українців, а не уллягає сумнівові, що справедливість переможе й буде відбудована українська держава".

ЖИДИ НАРІКАЮТЬ НА ЖИДІВ У ГАЛИЧИНІ.

ЛОНДОН. — Зачинають дуже переслідувати жидів у Галичині. Натискають на них жиди-комуністи, що хочуть підлеститись большевицькій владі. Таке розповідають у Лондоні втікачі з Галичини. Розказують, що Москва вислала до Галичини жида Якова Гершуни, який особливо переслідує жидів, дрібних крамарів, що їм іще дозволено торгувати в крамницях. Досі половину таких крамарів становили самі жиди, а тепер Гершуні дав дозвіл торгувати тільки 37 жидам. В подібний спосіб ставляться до жидів і інші жиди-комуністи, що добились вищих посад. Чим вище вони авансують, тим більшими стають антисемітами, кажуть утікачі. І додають, що дехто з жидів-комуністів переслідує жидів іще гірше від націстів. Таких жидів-карієровичів є тепер у Галичині багато. Вони займають високі посади, але, як виходить з оповідань утікачів, жиди не мають з них великого пожитку.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ТОМУ СТО РОКІВ

В 1840 р. появилася друком у Петербурзі невеличка книжечка — „Кобзар". Її автор — Тарас Шевченко.

Про появу цеї книжечки пише Богдан Лепкий таке: „Цей „Кобзар" прямо чуда творив. Сонних будив, збитих із народнього шляху на праву дорогу навертав, старим грішникам приспану совість розбурхував, ерихонською трубою гремів". А сучасник Шевченка, український письменник Квітка-Основяненко, як прочитав „Кобзаря", то писав, що йому при читанні аж волосся на голові піднімалося.

Ось таке враження викликали перші вірші Шевченка, написані ним, коли він мав усього яких 25 років і видані два роки по тім, як його викупили з неволі-кріпацтва. В українському політично-державницькому розумінні не було в тій першій книжці Шевченка нічого надзвичайного. Це була чудова лірика, вірші, навіяні сентименталізмом романтичної епохи, на які Шевченко глядів як своїх „діток нерозумних" і тому благав Україну, щоб вона привітала їх „як свою дитину". Та коли зважити безвихідне положення, в якому тоді опинилась Україна, то ті вірші дійсно могли видаватись „нерозумними дітьми" вже з того боку, що хтось витрачує час і талант на журбу за тим, що як виглядає, вже ніколи не вернеться. Себто за козацтвом, бунчуками, гетьманами, і ще наражає себе перед московською владою тим, що нагадує давню волю і те, що „над дітьми козацькими поганці панують". Та виявилось, і то відразу, що дуже розумні були ці діти, оті Шевченкові вірші, що оплакували ті часи, коли була козацька слава і воля, якої „по вік не забудем". Оте „було колись в Україні ревіли гармати", як і те, що „було колись добре у тій Україні" було не тільки спогадом на те, щоб серце могло спочити. Те писання стало відразу сонцем, що розсилає всюди свої ясні й теплі проміні і збуджує життя. І то збуджує українське життя, що відразу зачало воскресати з мертвих. У цьому відношенні поява „Кобзаря" являється такою українською подією, якій рівній нема в цілій історії України. Ось тому є це природнім явищем, що Шевченко є в українців народнім пророком, учителем і провідником. Правда, „патенту" на ті „титули" ніхто йому не дав у ніякій школі чи партії, але це визнав сам український нарід у цілій своїй масі, підписуючись під слова і науку Шевченка. Тому кожному, хто нас питає, хто є українці, які їх моральні чи етичні засади і яке їхнє відношення до ідеалів свободи, чи до тиранії й насильства, можемо відповісти: читай Шевченка. Це не сам Шевченко заговорив у своїх творах, це заговорив його устами — український нарід. Це не тільки Шевченко протестував проти насильства й національного та соціяльного гнету і визиску. Це протестувала його устами — вся Україна.

Степан Смаль Стоцький.

ЛИХО УКРАЇНИ — ДЖЕРЕЛО ДУМ ВЕЛИКОГО ЇЇ ПРОРОКА

Незабаром буде тому сто літ, як Тарас Шевченко післав в Україну (1840) перші свої думи, перші свої діти, післав свого Кобзаря.

Ніхто на світі не промовив до нас так щиро, так гарно, так любо. Нічиї слова не западають так глибоко в нашу душу. Ніхто не вміє так відгадати наших бажань, наших сподівань, так із душі нашої заговорити.

Коли хочемо покріпити свого духа і в найтяжчих часах, як тепер, коли хочемо, щоб наше зболіле серце хоч на хвилину втихомирилося та відпочило, щоб у нашу душу завитала ясність думки й ми зазнали розкоші високої поезії, щирої, дружньої теплоти слова, коли хочемо вичарувати в нашій уяві образи кращої долі, — нідеінде не знайдемо тих чарів, тільки в поезії Тараса Шевченка.

І ми беремо Кобзаря в руки, читаємо і все наново перечитуємо. Його велике слово, все наново черпаємо з нього цілющі, живущі соки, черпаємо віру й надію на кращу долю, черпаєм охоту до чину.

Він усе живий між нами, живий і сьогодні, хоч ми тільки його память поминаєм.

Сумні його думи, що він їх із великою любовю **„кохав, виростав, доглядав"**. Дуже сумні. І за те ми їх любимо, бо вони є відблиском того, чим наша власна душа наболіла, накипіла.

А такі вони сумні, **„бо їх лихо на світ породило"**, яке він усею своєю душею якнайглибше відчував. Хто **дивиться на людей душею**, хто все знає, хто все чує, **хто з Богом розмовляє, — пекло йому на цім світі** від усього того, що він на нім бачить.

Отак родяться ті його думи.

Не одне лихо — всі лиха, всі зла були товариством його дум.

Він борвся в них з лихом, бо любив добро, бо бажав добра всім людям на світі.

І Йому не сила їх заховати, бо його думи це — Його діти, вони з Його душі **роем вилітають, рвуться душу запалити, серце розірвати**, і вже **стають на папері сумними рядами.** Він мусить їх **розсипати, розкидати, щоб зійшли, росли, і вийшли з них люди.** Він не може їх заховати, бо це був би гріх, бо його думи це **душа жива**, що хоче жити, **серцем жити і людей любити.** А може — так думав він — і Його душі **„лекше буде на тім світі, як хто прочитає ті сльози-слова, що так вона щиро колись виливала, що так вона нишком над ними ридала".**

І полилися Його сльози-слова над недолею людською, недолею сироти-дівчини, що полюбила козаченька молодого та з превеликої туги за ним гине, полилися особливо гіркі з Катериною, що не слухала ні батька, ні неньки, полюбила москалика й тим себе та свою долю занапастила.

Сироти, покритки, байстрята, людський плач, людський сміх, така людська заздрість, що **„чорні бровенята люди заздрі не дають носить"**, така немилосерність, що **„людиб сонце заступили, як би мали силу, щоб сироті не світило, сльози не сушило"**, що **„сироту всюди люди осміють"**, така нелюдськість, що **„сина батько одцурався"**, така нікчемність, що **„люди гнуться, як ті лози"...** — вже й це велике лихо на світі, та хоч як воно боляче, всетаки тільки особисте лихо, й на це є ради: **„Кохайтеся, чорноброві, та не з москалями, бо москалі чужі люди, роблять лихо з вами"**, або **„Не плач, не показуй людям сльози! Не побачать, то й не засміються".** Він і свої злидні, свою змію люту, ховає коло свого серця, **„щоб вороги не бачили, як лихо сміється".**

Але далеко більше таке лихо, що люто давить усіх, увесь народ, цілу країну, лихо, спільне всім, так, що ніхто перед ним не втече. Нераз люди до такого свого лиха вже так звикли, що навіть несвідомі того, від чого саме їм так зле. Один Тарас Шевченко відразу добачив його своїм бистрим оком, і з того лиха рояться найважчі Його думи.

От ніхто того тоді не бачив, що Україна **„обідрана понад Дніпром плаче, тяжко, важко сиротині"...** Ніхто не відчував, що **„над дітьми козацькими поганці панують"**, що **„кати знущаються над нами, а правда наша пяна спить"...** Затерлося якось у народній памяті, що

Було колись в Україні ревіли [гармати!
Було колись Запорожці [вміли панувати!
Панували, добували і славу [і волю! —

що була колись Січ запорозька, була колись Гетьманщина, було своє козацтво, були свої гетьмани, була **воля, козацькая воля!** Про Чигирин **„ніхто й слова не промовить, ніхто й не покаже, де він стояв, і на сміх не скаже".** Якось зовсім забулося, коли і як вороги зруйнували Січ запорозьку, з р у й н у в а л и Гетьманщину, сплюндрували всю Україну з її великих надбань, народ завдали в кріпаччину, пігнали на панщину, що козацька воля лягла в могилу, а над нею **Орел Чорний** (цебто — російський жандарм) **сторожем літає**, що відтоді вся Україна стогне в **тяжкій неволі...**

У своїх думах Тарас Шевченко передумує все те страшне лихо геть до самої глибини, щоб знайти його корінь. І виливає свої сльози-слова за недолю-неволю України, показує, як **свої люди** занапастили божий рай, та ще й тепер помагають катам панувати, показує, що всьому лиху винна нещасна злука з Московщиною, яку довершив Богдан Хмельницький переяславською умовою, показує всі лиха, всі зла, які від того для України вийшли, показує, як царі московські її розпинали, її катували, промовляє своїм вогненним словом до сумління, до серця всіх земляків, щоб вони добре порозуміли всю правду, що **„де нема святої волі, не буде там добра ніколи"**, та щоб Україна діcталася на волю, треба конечно й передусім розірвати її злуку з Московщиною, молить-благає земляків, щоб усім серцем полюбили свою неньку Україну, як Він її любив, миром-громадою за правду стали, кайдани порвали і вражою злою кровю волю окропили та за честь, славу, за братерство, за волю країни добре дбали. Отак з лиха - неодолі - неволі України родяться Його думи про волю України.

Мир душі Твоїй, Тарасе! Слово Твоє вже доказало великого чуда: народ прозрів, пізнав правду. Воно докаже ще більшого чуда, що минеться й теперішнє страшне лихоліття України, що вона оживе пірве дорешти кайдани і, здобувши волю, вже небавом помяне Тебе **„в семі великій, в семі вольній, новій незлим тихим словом"**, як Ти нам заповів.

Степан Чарнецький.

ПАМЯТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(У роковини народин).

Заповідали зорі світ,
Ударив час годину,
Що в ній прийшов Ти поміж [нас,
Кріпацький дужий Сину!

А за тобою вслід ішла
Та чудотворна сила,
Що бідний скований народ
До сонця заманила.

Підняв Ти хрест свій на плече
І гнувся під вагою

Та думав: „Гей, народе мій,
Чи підеш ти за мною?

Твердий мій шлях, важкий [мій лет,
Підкошує знемога,
Та я іду туди вперед,
Де кінчиться дорога...

А ген-ген на кінці її
Кінчається й недоля
Та мов те сонце мерехтять
І правда, й щастя, й воля!..."

РОЗМОВА ДНІСТРА З ДНІПРОМ

(Казка).

Шумів сумну пісню зажурений Дністер і жалувався батькови Дніпрові, що вороги приписали йому ще далі плисти в неволі.

Польські кати крівавили мої сині води кровю безвинного народу українського, що працею своєю плоди добуває з моїх земель, а тепер крівавлять кати московські.

Почули ту скаргу гори Карпати й собі зашуміли смерековими верхами сумною піснею, що вороги хотять їх дальше багрити невинною кровю українського народу.

А батько Дніпро відповів:

— Пливу я до Чорного моря і ти, Дністре, пливеш до Чорного моря. Одна нам дорога, як одна доля українського народу. І як твої крівавлять хвилі, так і мої забагрюють вороги. Але чиж не багрили вони століттями? Але чи хто рушив нас за 1000 літ, або нарід український, що живе на землі над нашими берегами? І не рушить! Чорне море останеться Чорним морем; я остануся Дніпром, а ти Дністром і наші гори Карпати останутьcя горами Карпатами.

— То не сумувати мені? — питається Дністер.

— Ні, — загомонів батько Дніпро. — Ні! Не сумувати, а греміти бойову пісню, ту пісню, котру над нашими берегами співали козаки Хмельницького, чиї кості хвилі наші в часі бурі викидають на беріг! Най у ту пісню вслухується наш народ, а та пісня, пісня бунту проти вікової неволі поведе їх до бою й до перемоги й волі. Аж тоді не сумні будемо шуміти пісні, а громом понесемо пісні веселі, бо пісні волі. Ті пісні понесуться від Карпат аж до Чорного моря, а до бою громада ціла мусить стати!

Тарас Шевченко.

І ВИРІС Я НА ЧУЖИНІ

І виріс я на чужині,
І сивію в чужому краї,
Та одинокому мені
Здається — кращого немає
Нічого в Бога, як Дніпро
Та наша славная країна.
Аж бачу, там тільки добро,
Де нас нема. В лиху годину,
Якось недавно довелось
Мені заїхать в Україну,
У те найкращеє село, —
У те, де мати повивала
Мене малого, і вночі
На свічку Богу заробляла;
Поклони тяжкії бючи,
Пречистій ставила, молила,
Щоб доля добрая любила
Її дитину... Добре, мамо,
Що ти зарані спать лягла,
А то-б ти Бога прокляла
За мій талан.
Аж страх погано
У тім хорошому селі:
Чорніше чорної землі
Блукають люди; повсихали
Сади зелені; погнили
Біленькі хати, повалялись;
Стави буряном поросли.
Село неначе погоріло,
Неначе люди подуріли,
Німі на панщину ідуть
І діточок своїх ведуть!
. . . .
І я, заплакавши, назад
Поїхав знову на чужину.
І не в однім отім селі,
А скрізь на славній Україні
Людей у ярма запрягли
Пани лукаві. Гинуть, гинуть
У ярмах лицарські сини.
А препогані пани
Жидам, братам своїм хорошим,
Остатні продають штани...
. . . .
Погано дуже, страх погано
В оцій пустині пропадать;
А ще поганше на Україні
Дивитись, плакать, і—мовчать.

А як не бачиш того лиха,
То скрізь, здається, любо, тихо,
І на Україні добро.
Між горами старий Дніпро,
Неначе в молоці дитина,
Красується, любується
На всю Україну;
А понад ним зеленіють
Широкії села;
А у селах у веселих
І люди веселі.
Воноб, може, так і сталось,
Як-би не осталось
Сліду панського в Україні!...

Кос-Арал, 1948.

СИРІТСТВО І САМОТА В ЖИТТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(1)

Мало було тих щасливих днів у житті поета! Справді, аж дивно стає, коли приглянутись уважно до його незвичайно трагічного ходу, від провесни до могили. „А я так мало — не багато благав у Бога"... На тринацятому році він — круглий сирота. А далі: найми, пяний дяк, панські передпокої і кругом чужі люди... Ми не бачимо в його поезії гарячого образу матери, що являласяб споминoм прожитих, щасливих моментів дитинства; згадує про неї поет більш обективно з дальшої перспективи:

Не називаю її раєм
Тої хатиночки у гаї,
Над чистим ставом, край села:
Мене там мати повила
І повиваючи, співала,
Свою нудьгу переливала
В свою дитину...

Це малюнок чогсь далекого, що запалало в житті поета, але скоро погасло й не розвинуло почувань пізнішого, свідомішого віку. Таж на восьмому році в нього не стало матери. І про батька поет тільки згадує тоном старшого чоловіка, що дивиться критично на свої дитячі літа:

...Там матір добру мою,
Ще молодую, — у могилу
Нужда та праця положила;
Там батько, плачучи з дітьми,
(А ми малі були і голі),
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині...

Ця згадка — пізна в тоні фільософічної рефлексії, з пізнього часу, коли поет перебував на засланні в Оренбургу (1850).

Далі вилонюється образ матери, видеалізуваний, овіяний і зеліяний тугою сирітства.

У нашім раї, на землі,
Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим...

На далекому Кос-Аралі уноситься її образ ніжний, повний святого щастя і величнього німбу, як квінтесенція всіх малюнків матери, яку ми бачили в більших і менших його поемах, написаних ще до заслання.

Перекинений на тисячі миль від рідної країни, опинився поет серед непривітної пустинної природи, в гурті солдатески пяної і розхрістаної та крайньо ворожо наставленої до його особи. Брак культурного товариства, монотонність околиці, безвиглядність на майбутнє, брак доброї книжки та ще заборона малювати могли до глибини прибити стурбованого п о е т а, якого, мов нагла буря, вирвав царський засуд зміж добрих людей і заніс у піски і тали. Пішли літа, забираючи з собою найкраще добро чоловіка: здоровля та улюблену працю. Все те [illegible] на душу Шевченка непомірним горем, у якім шукав він уявного світу, де спрягалисяб к а р т и н и прожитого щастя і втеча від жорстокої дійсности. Бо дійсність була і сліпа й глуха на його страждання. Чиж буде дивно, що наче в сонному видінні являлися поетові дві жіночі постаті: матери й дівчини, як два опікунчі божества. Уже тоді, коли замкнулися за ним брами петербурзької цитаделі, бачить він сімю, а головно матір, як тихий спомин дитячого віку і в орській кріпості стає перед ним образ Оксани, його першого кохання. В почуваннях поета родиться інфантилізм і зява ендиміонської мрії — як це підчеркує Балей*). — що зростає також на еротичному тлі.

Та не лише на засланні огортає поета сирітство:

Не гріє сонце на чужині,
А дома надто вже пекло;
Мені не весело було
Й у нашій славній Україні:
Ніхто любив мене, вітав,
І я хилився ні до кого,
Блукав собі, молився Богу
Та люте панство проклинав...

Коли переглянемо Шевченкову лірику на засланні, побачимо, що він єднається нерозривно з цими візуальними зображеннями й до них він звертається, як до живих істот:

І широкую долину,
І високую могилу,
І вечірнюю годину,
І що снилось, говорилось, —
Не забуду я...
Помарніли ми обоє
Я — в неволі, ти — вдовою...

*) З психології творчости Шевченка.

То знову вживається в ролю дитини, над якої колискою просить мати у нього вибачення, що сиротою у світ його пустила:

Сину мій, сину! Не клени тата,
Не помяни!
Мене прокляту: я — твоя мати —
Мене клени!...

Вкінці зроджується й туга за родинним життям, яка поета ніколи не опускає:

Туман, туман долиною —
Добре жити з родиною:
А ще лучше за горою:
З дружиною молодою...

Поет не жив у молодім віці так, щоби було що згадувати, бож щойно у 24-му році у нього „почало" на світ благословитись. Одержав волю та, опинившись в академії, кинувся загарливо до малювання й лектури. В 29-тім році життя відбув першу подорож в Україну з Петербурга, але в Україні побачив таке, що не було, мабуть, охоти й до любовних пригод. Ми знаємо, що Шевченко був незвичайно строгим для себе самого, коли приходиться говорити про особисте щастя.

З першою подорожжю скріпилося в нього друге почування, що однаково цупко держало його в своїх обіймах — це самота серед людського базарища. Вона радше зродилася в нього передчасно. Вона збудила його дуже рано. Вона перевела його по перелогах зруйнованої України і за бунтарське слово принесла заслання. І відтепер ці два почування: сирітство й самота злилися в одну драму, стягну-[illegible] поетове серце й не дали данини молодому вікові. Поет лише вибирався жити — та так і проминув парубоцький золотий вік: він і не стямився, де поділася молодість, та й чи була в нього взагалі „молодість"... це прецінне „не злато-серебро"...

В Оренбургу поет бачить візію, що будить жаль за втраченим раєм:

Огні горять, музика грає...
І всі регочуться, сміються
І всі танцюють. Тільки я,
Неначе заклятий, дивлюся
І нишком плачу, плачу я...
Чогож я плачу? Мабуть шкода,
Що без пригоди, мов негода,
Минула молодість моя!

Образ сироти доволі широко зарисований і в поемах заперед заслання ,Галайда, Степан Невольник), та найдосаднійший він у ліричнім вірші: „І золтої і дорогої...", написанім у Кос-Аралі. Тут уже 35-літній поет, збитий горем, мов з боку дивиться сам на себе, коли ще вдома блукав та просив людей, „щоб добра навчили". І прийшов фінал сирітського життя „у москалі!"—

...Не вгадали!
Старі зарання повмірали
А ми малими розійшлись,
Та вже й не сходились ніколи!..

Шевченко вернувся з неволі й серце, окрадене все ще чогось хотіло, сподівалось: Піюнівна, Полусмаківна (і не забулась призабута трагедія з нещасною Феодосією Кошицівною...) нервове листування з Варфоломеем Шевченком з плянами одружитись „хочаб з чортовою сестрою" та замісць хутора — гріб на Чернечій Горі... Не довелося Шевченкові захопити щастя сироти Степана Невольника. Це була трагедія Шевченкового життя в особистому людському розумінні як чоловіка, що хотів жити, як і інші... І це один бік медалі. Та вернемося до другого, що для нас багато важніший, це — „самота", що дала нам Великого Лицаря, який безупинно боровсь і в вірі своїй був непохитний до останнього віддиху.

Не маємо відомостей про дитячий вік Шевченка в такому масштабі, як про дитинство Ґеґе або Шілера. Алеж уже хочаб із історією про пригоду на Нединовській могилі**), цебто з тими стовпами, що небо підпирають, вяжеться один з перших характеристичних моментів вдачі Тараса. Це той **неспокій, що ціхує велику душу.** Можемо добачувати в цьому не лише вияв цікавости, але перші прояви тієї **самотности,** що з розвоєм віку й світогляду прибрала форми категоричного бунтарства й виплекала вогненне слово, яке не знало пощади для нікого, ані страху. Туга й самота створили у нього Перебендю, що серед юрби сміється і плаче на самоті, ба й серед гурта він сміється щиро та не обнажує душі до її антиподів. На самоті, щоб ніхто не бачив, огріває його хоривський вогонь, „з Богом розмовля". Це не романтичний мрійник, це чоловік, що, як той кришталь, формується на самоті. Коли сходить між гурт, він на мент лише покидає себе, потураючи йому:

А щоб тебе не цурались,
Потурай їм, брате!
Скачи, враже, як пан каже...

На півночі росте самотність поетової душі: „Блуджу в снігах та **сам собі:** „Ой не шуми луже"!... В нього будяться **„думи".** Їх важкий тягар уже зачинає він відчувати й кличе: „Лихо мені з вами"! Та вони ще не скристалізовані, вони лиш на початку свого формування. Тільки несвідомо чує поет, що їх **„лихо породило,** поливали сльози". Це лихо не таке, що його хотів би поет спекатися, щоб зажити „щасливим життям". В ньому

„Гогоче грім, а блискавка
Хмару роздирає".

В ньому родиться нове майбутнє, що виводить на страшне позорище Гонту й дає у руки кинджал на розправу за те майбутнє, навіть з власними дітьми. І поетова пісня набирає крови й вогню, вона для вуха солодка і страшна. І сміх і плач цеї нової пісні такий новий на обрії розмазаних і розлінивлених тюхтіїв-запічників, що їм у саду спадають спілі грушки прямо в рот*)... Що по мові — коли в ній духа не було, ні високих орлиних розмахів!

**) О. Кониський: Т. Груш. Шевч. стр. 16, 17.

*) Гл. Гребінки: Так собі до земляків. (Ластівка).

(Докінчення буде).

Ukrainian Weekly

SELECT UKRAINIAN STORIES

I

Shadows of Forgotten Ancestors

By MICHAEL KOTSIUBINSKY

Translated by STEPHEN SHUMEYKO

(7)

Ivan gathered some dried sticks of wood and kindled a fire. In a moment the burning sticks were crackling and a column of smoke rose into the air and lost itself among the spruces. The leaping flames quickly lit up the clearing.

Ivan sat down on a stump and looked around him. The clearing was mostly filled with sharp pointed, rotting stumps, among which grew wild raspberry bushes. Pressing upon it from all sides were tall dark spruces, whose lower branches, thin and dry, drooped down like beards.

Sadness again came upon Ivan. He was alone once more. There was no sign of Marichka yet. So he lit his pipe and puffing upon it stared meditatively into the flames; perhaps in this way his vigil would seem much shorter. After all, she was bound to come back. In fact, he was quite certain now that he could hear the sound of her approaching footsteps. Yes! that must be her at last... He half rose to greet her, then suddenly sank back.

The dry branches parted silently and out of the forest emerged a strange looking person. Of a rotund form, he had no clothing on whatsoever. Instead, soft black hair covered his entire body, ringed his round and kindly eyes, came to a point on his beard, and hung down luxuriously on his chest. Resting his hairy-arms comfortably upon his pot-belly, this strange person approached Ivan.

Ivan recognized him now. It was the happy Chuhayster, that good forest spirit that protected people against the wiles of the dryads. He was death itself to them, for whenever he caught any of them he tore them to pieces.

Beaming kindly, and winking his eye at him, he asked Ivan:

"Which way did she go?"

"Who?"

"The dryad."

"He probably means my Marichka," thought Ivan as a sudden fear for her safety assailed him. Why did she have to disappear.

"I don't know, for I haven't seen her," he answered carelessly, and then invitingly waved his hand to a stump next to him:

"Have a seat."

The Chuhayster sat down on the stump, shook himself free of the dry leaves clinging to him, and stretched out his legs toward the fire.

For a while both remained silent. The Chuhayster warmed his legs by the fire, all the while slowly rubbing his belly while Ivan stared into the flames, thinking how he could possibly keep this wood spirit by him as long as possible, so as to give Marichka plenty of time to get away.

Help came from the Chuhayster himself.

Winking at Ivan, he said:

"Maybe you would like to dance with me?"

"Why not!" Ivan happily exclaimed, rising to his feet.

He threw some more dried sticks upon the fire, glanced down upon his moccasins to see that they were tied well, pulled down his shirt, and then took his position for the dance.

The Chuhayster was already waiting for him, his hairy hands on his hips, his body swaying.

"Well, go ahead, begin!..."

Ivan stamped his foot, advanced it forward, jerked his body, and then whirled off into the easyflowing dance of the Hutzuls.

Before him swayed the Chuhayster, his eyes half-closed, keeping time by chuckling rhythmically, his pot-belly shaking, while his feet, shaggy like those of a bear, clumsily stamped upon the one same spot. Gradually he warmed up to the dance. His leaps grew higher and squatting lower. His chuckling gave way to rhythmic grunting, while his breath began to come in gasps. Beads of sweat appeared on his forehead, and gleamed from beneath his armpits and upon his belly. In a few moments he was fairly beside himself with the joy of the dance.

"Come on! faster!" he yelled to Ivan, his heels drumming upon the ground.

"Let's go! Let's go!' Ivan yelled back. "Ho-ho! If we're to dance, then let's dance!"

"Now, this way!" The Chuhayster clapped his hands and squatting lower to the ground began to whirl around.

"Ho-ho-ho!" Ivan gleefully shouted, slapping his thighs.

Wasn't he some dancer though!

The flames leaped higher and higher, as the two figures stamped, and squatted, and leaped, and whirled about, while their shadows swayed and clashed upon the brightly illuminated clearing.

Gradually the Chuhayster began to tire. Every moment he raised his dirt-encrusted hand to wipe off the pouring sweat. His movements grew less energetic, and soon he no longer leaped or whirled about, but just shook his body rhythmically.

"Maybe we had enough?" he finally gasped.

"Oh, no... A little bit more."

Ivan himself was already faint from the exertions. Hot, soaked from the perspiration, his feet sore from the pounding, and his chest heaving, he would have liked to stop himself, but he had to keep the Chuhayster from searching for Marichka.

"Wait," he urged. "I'm going to play a dance tune now that you never heard before." And he reached in his back pocket for his floyara.

Taking a few deep breaths he started to play. The tune was the same he had once learned from Pan: "Here are my goats... there are my goats..."

The Chuhayster, livened by this mellow but stirring music, began once more kick up his heels, his eyes shut tight in contentment, apparently oblivious to any tiredness.

Now Marichka need not fear.

"Flee, Marichka... don't be afraid, my dear... you enemy is dancing," the floyara sang.

The hair now clung to Chuhayster's quivering and leaping body as if he had just emerged from water, saliva flowed from his mouth, opened in the ecstasy of the dance, and he shone all over from the light of the dancing flames; while Ivan urged him on and on with the wild strains of his floyara, and, although tired beyond the point of endurance, himself drummed the earth with his aching feet, from which his moccasins had already fallen off.

Finally the Chuhayster could not go on any longer.

"That's enough. I can't go on any further..."

With these words he toppled over upon the grass, gasping for breath, his eyes tightly shut.

Ivan keeled over beside him. Both of them thus lay there, slowly recovering their breath and strength.

Finally the Chuhayster stirred and said:

"Well, I certainly had a fine dance today...."

Grunting happily he massaged his belly. Then smoothing out the hair on his chest, he lumbered to his feet...

(Concluded)

"Thank you so much for such a nice dance..."

"Go in peace and health..."

"Good luck to you too..."

The dry spruce branches parted and the Chuhayster disappeared into the forest.

Stillness once more fell upon the glade. The fire had nearly died out by now, only the blinking of its smouldering eye showed that it still had some life left.

But where was Marichke?

Ivan had a lot to tell her yet. He had such an overwhelming desire to tell her the whole story of his life, of his great longing for her, of those dark days, following her drowning, of his present existence among enemies, of his unfortunate marriage... Yet where was she? Which way had she gone? Was it to the left? It seemed to him that she did go that way. So he turned in that direction and plunged into the woods.

* * *

Unmindful of the thickets that scratched his face Ivan plunged blindly through the dense forest in search of Marichka. In some places the spruces grew so closely together that it was with extreme difficulty that he managed to squirm through. Nothing deterred him, however. Not even the heavy fog through which he had to blindly ford his way. Stumbling over stumps, climbing over fallen trees, gasping for breath, his scratched face bleeding, he continued on. At times it seemed to him that he heard her voice calling to him. Then he would stop, hold his breath, and listen intently. But the forest was so flooded with stillness that even the rustle of the dry branches against which his shouldrers brushed sounded like the crackling of a falling tree. So he continued onward through the night, his hands outstretched before him like those of a blind man.

Suddenly his ear caught the sound of a very faint voice:

"Ivan!..."

The voice came from the rear, from out of the depths of that sea of woods.

That meant that Marichka was not ahead of him, and that he would have to retrace his footsteps.

Ivan hurried back as fast as he could, bumping his knees against the trees, parting the overhanging branches with his hands, and closing his eyes to prevent them from being torn out. He felt as if the very night herself was clinging to his feet, holding him back, and that he was dragging her along with him and trampling over her.

For a long time he wandered thus, and could not find the clearing which he had left. The ground beneath his feet was beginning to slope downwards. Huge boulders reared over him, and he was forced to go around them, slipping on the moss, stumbling over exposed roots, and seizing hold of the grass to keep himself from falling.

Suddenly again he heard that faint voice of Marichka calling to him:

"Ivan-ne!..."

He wanted to call back to her, but dared not for fear the Chuhayster might hear him and thus discover the presence of Marichka.

But now he knew where to search for her. Turning to the right he began to descend. Here the slope was so steep that he wondered how Marichka had managed to pass through here. Small stones and pebbles loosened by his feet rolled down before him, to fall with dull plunking sound at the bottom of some deep ravine in front of him. The going was indeed dangerous now. Yet Ivan, mountaineer that he was, seemingly by instinct managed to avoid plunging over the unseen cliff. Cautiously feeling his way and gripping tightly the underbrush he climbed back to safer ground and from there descended again, around the ravine. At times the slope grew so steep that he had to descend on all fours. Once he slipped and began falling into a gorge, but his hand caught hold of an exposed root just in time, and for a moment he hung there, conscious of the deepness beneath him, and then slowly pulled himself back to safety.

"Ivan-ne!..." again came the faint voice as if from some bottomless pit, and he detected in it a note of love mingled with suffering.

"I'm coming, Marichka!" the answer beat against his chest, seeking release.

He forgot all caution. Leaping from rock to rock, like a wild goat, his breath whistling, his hands catching hold of anything in their path, scratching and tearing himself against bushes and jagged rocks, at times falling, then rising, he plunged down the slope, towards that voice filled with love and longing for him, towards that voice that seemed filled with suffering too:

"Ivan-ne!..."

"I am here!" his voice roared out at last, and in the same instant he felt himself falling through space. His arms and legs flailed wildly to catch hold of something. He was conscious of the coolness of the depths into which he was plunging. The black mountain towering over him seemed suddenly to have taken wings and swooped far into the sky. A sharp curiosity jabbed into his brain: against what will my head hit? The next he felt was a terrible impact, the crackling of bones, an excruciating unendurable pain —and then everything was inundated by a red flame, which began devouring his life...

The next day a shepherd found Ivan with hardly any life left in him.

* * *

Woefully the long trembita-horn wailed the sad tidings of Ivan's death.

Its mournful notes reached the highest mountaintops, and during that night the sound of hoofs thudding against earth and clashing against stone could be heard, as from distant half-forgotten villages and settlements neighbors rode in to attend the wake.

They knelt before the dead body, laid copper coins on its chest, to pay for the transportation of the soul into the next world, and silently took their seats on the benches. Ancient snow-white heads nodded oved flame colored shawls; fresh young faces gleamed beside those old, withered and yellow.

The flickering corpse-candles weaved a pattern of shifting shadows over the dead as well as the living faces; goitres upon well-to-do wives quivered rhythmically; aged eyes shone softly in the solemnity of death; a hushed stillness seemed to unite both the living and the dead; and thick labor-gnarled hands rested heavily on their owners' knees.

Palahna, the widow, was busy arranging the sheet covering the death body of her husband, her roving fingers sensitive to its coldness, and her nostrils breathing in the sweetish odor of burning wax that seemed to make larger the lump of sorrow in her throat.

Ivan's yellowed face lay peacefully on its white sheet, seemingly locking within itself a secret known only to him. His right eye was slightly open and looking directly at the pile of copper coins lying on his chest and on his folded hands, which clasped within their stony grasp a lighted candle.

In the eyes of the mourners, however, the soul still remained hovering about the body, loath to leave it and fly to another world. To it Palahna turned with the lament:

"Oh, you poor lonely soul, why don't you speak to me? Why don't you look upon me? Why don't you bandage up these blisters on my fingers that worked so hard for you? What road are you preparing to take, oh my dear husband? Where shall I look for you?" she wailed, her heavy voice breaking upon the more sorrowful notes.

"She wails very nicely," approved old friends, nodding their heads, their deep sighs mingling with the hushed babel of voices.

"We pastured together in the downs... Once we happened to be pasturing sheep, when suddenly a cold high wind arose, just like in winter... Everything began to whirl about, so that you could hardly see a few feet in front of you, and Ivan, may God bless his soul..." a heavy-set mountaineer was telling those around him. And soon they were wagging their lips too, as they recalled their experiences with the deceased, striving, as was customary at such an occasion, to cheer the saddened soul separated from the dead body.

From the outer darkness through the open doors newcomers were constantly arriving, kneeling down before the dead body, laying coins in its chest, while those already seated on the benches moved over to make room for them.

The thick candles melted softly, their sides running with melted wax drops that resembled tears themselves, while their bluish fumes mingled with the odor of wax and the sweat of heated bodies hung heavily upon the dull hubbub.

It was growing quite oppressive in the house. Faces dripped with sweat that gleamed in the corpse-candle lights. Meanwhile more newcomers kept arriving, crowding in the doorway.

The body seemed to change as whitish spots, like lichen growths, began to appear over it.

"Oh, my husband, my dearest husband, why have you left me alone to face this cruel world..." Palahna continued her wailing. "Now I shall have no one to send to the city, to bring me what I need, or to give me what I desire.."

While outside by the window the trembita continued its own wailing, making Palahna's sorrow all the greater.

But weren't they adding too much sorrow to the poor soul of Ivan?

Evidently this thought was becoming uppermost in the minds of some of those present, for the movement by the crowded doorway appeared to be taking on a new character. The air of solemnity there was beginning to be broken at times by stamping of feet, the nudging of elbows, the scraping of the benches, and the sudden mounting of voices over the general hubbub. Suddenly a high shrill laugh of a woman cleaved through the heavy gloom, and in a flash the pent-up hubbub broke out into a gladsome uproar that welled up to the ceiling like a tongue of flame bursting out of a black billow of smoke.

"Hey, you,—the long-nosed one, buy a rabit from me!" a deep bass voice roared, opening up a game usually played at wakes among the Hutzuls, and the answer came back to him on gales of suppressed laughter:

"Ha-ha! The long-nosed one!"

"I won't."

With that the lid was off!

Those who sat nearest to the body turned their backs to it, anxious to join in the merymaking. Happy smiles lit up their faces, that a moment ago were wrapped in gloom, while the stuffed rabbit, a part of the game, began to be passed from hand to hand, around in a circle, getting closer and closer to the corpse.

"Ha-ha! the hunchbacked!...ha-ha-ha, the crooked one!..."

The lights of the corpse-candles flickered wildly from the waves of laughter and smoked all the more.

One after another the guests rose and made their way to the happy, laughing groups that converged in the various corners of the house.

Meanwhile more spots were appearing on the face of the dead body. It seemed as if secret thoughts were coursing through its head, constantly changing its facial expression. A slightly upcurled corner of the lips seemed to be asking rather bitterly: "What is life?" Like a flash in the sky, like cherry blossoms?

Already they were kissing in doorway.

"On whom are you hanging?"

"On black-eyed Annie."

Anna was making a great show of repulsing her admirer's ardent advances, but many hands were pushing her to him and hot lips urging her on:

"Go ahead, lass, go ahead..."

And so Anna returned his embraces and warmly kissed his lips to the accompaniment of the rollicking laughter of the onlookers.

The dead body was already forgotten. Only three old women remained seated by it, gazing with glassy eyes at its yellowish face over which a fly was crawling.

The younger women entered into the merrymaking with gusto. With eyes that still reflected their watch over the dead body, they ardenly kissed the men around them, ignoring their husbands, who were doing likewise, embracing and kissing other men's wives.

The smacking of the kisses resounded all over the house and merged with the weeping of the trembita outside, that still kept on wailing the tidings of death to the distant hills and mountaintops.

Palahna had ceased her lamentation by now. It was getting late and she had to take care of the guests.

The merriment grew livelier, as the air in the house grew closer from the heat of the packed human bodies, the burning candles, and the smell of the already rotting corpse. Everyone was talking out loud, as if they had forgotten why they were there, telling of their various experiences, laughing uproariously, waving their arms to give emphasis, slapping each other over the back, and winking broadly at the young women.

Those who could not find room inside made bonfires outside the house and played around them. Someone had put out the light in the hallway leading from the outer door to the room, and from it now could be heard the squeals of girls and the suppressed laughter of young men. At times the waves of the boisterous merriment fairly shook the walls of the house.

Meanwhile, the yellow flames of the burning corpse-candles were beginning to falter and weaken in the oppressive air.

Even the elders were now taking part in the merriment. Their hoary heads shook with carefree laughter that parted their lips to disclose rotting yellowed teeth. They even helped the younger men to catch the laughing maidens, thrusting out their gnarled hands that shook with age. The jingling of the coin beads on the breasts of the women, their high pitched voices and laughter, the scraping and banging of benches, the loud guffaws of the men, could be heard far out over the mountainside.

"Ha-ha!... ha-ha!..." laughter rolled from the corners to the threshold and whole rows of people bent double from it, holding on to their sides. Even the corpse of Ivan seemed to smile with them, but rather ironically in seemed.

Upon its chest shone the heap of copper coins, given by the good people to transport its orphaned soul in peace to the next world...

Outside by the window the trembita mournfully wailed its sorrow.

The End

THE U. N. A. SPORTLIGHT

CLEVELAND BEATS CARNEGIE

Reporting from District No. 4 of the Ukrainian National Association Basketball League, Nicholas Bobeczko writes that Carnegie traveled to Cleveland on Feb. 25th and was defeated, 14—19, in a well-played game. The one-sided score was due to the fact that the Cleveland boys have had more playing experience than the visitors. Good sportsmanship prevailed during the game. G. Horosko and J. Hodowancki were Cleveland's high scorers with 16 and 11 points respectively, while W. Haluszczak and M. Homa starred for the losers with 6 and 5 points respectively.

DETROIT DEFEATS LORAIN

Stephen Harmych, reporting from District No. 5, writes that Detroit defeated Lorain, 34—25, at the Lorain Y.M.C.A. on Feb. 24th. Detroit took the lead in the opening quarter, but Lorain scored heavily in the 2nd chapter for a 21—17 edge at the end of the half. Detroit regained the lead in the 3rd frame, however, and coasted to victory. W. Kmicinski scored 16 points for the winners, while J. and S. Harmych accounted for 21 of Lorain's 25 points.

The game by quarters:

Detroit:	12	5	9	8—34
Lorain:	5	16	2	2—25

The Lorain-Hamtramck game scheduled for March 9th has been cancelled by Hamtramck.

NEWS FROM ROSSFORD

Nick Bobak reports that Rossfor recently defeated the Cleveland Sacre Hearts' team, 43—25, at Rossford Paul and Andrew Kornowa scored 22 and 17 points respectively for the winners, while John Jey starred for Cleveland with 16 points. The exhibition game by quarters:

Rossford:	10	10	12	11—43
Cleveland:	7	6	6	6—25

The Rossford Reserves defeated the Detroit Ukadets, 34—30, in a recent game.

Parties interested in arranging games with Rossford are asked to write to Nick Bobak, Box 658, Rossford, Ohio.

GIRLS' BOWLING NEWS

The U.N.A. Girls' Bowling Teams of Wilkes-Barre and Plains report a successful card party and dance held on March 2nd. The affair was attended mostly by youth, with several mothers and fathers fondly observing the splendid conduct with which the younger generation entertained. The presence of many boys and girls from neighboring towns contributed to the success of the party. Julia Konick welcomed the guests and announced the winner of the door prize. The white jackets with the beautiful U.N.A. emblems made the bowling girls conspicuous as they attended to the guests.

The party was further enlivened by the arrival of the girls' bowling team from Philadelphia, with its manager, coach and mentor, Peter Zaharchuk. In spite of the tiresome trip and the late hours at the party, the Philadelphians managed to win 2 out of 3 from the Wilkes-Barre girls. The match was held on the day following the card party, and attracted a large number of young U.N.A. members. The highest scorer for the 3 games was Mary Melnyk of Wilkes-Barre with 372 pins. The highest for a single game was Jean Yuskiw with 154, who was also Philly's high scorer for the 3 games with 369 pins. The score for the 3 games:

Philadelphia:	440	549	551—1540
Wilkes-Barre:	564	419	446—1429

A return match is being arranged, Wilkes-Barre at Philadelphia. On March 10th, the Hanover girls are going to Wilkes-Barre to bowl.

NEW YORK TO PLAY PHILLY

George Slobogin reports that the Philadelphia U.N.A. Youth Club will play New York at Our Lady of Mercy Church, Broad St. and Susquehanna Ave. in Philadelphia, on Sun., March 10th. The game will get under way at 2:30 P. M. This is an official game in District No. 1.

NEWS FROM CHICAGO

The Sport Division of Chicago U. N. A. Branches wil sponsor a pinochle and rotation billiard tournament, open to all U.N.A. members, men and women and young and old alike. A medal will be given to the winner, and a plaque to the branch the winner represents, for each event. All branches of towns and counties around Chicago are eligible to participate.

The bowling team of Chicago's north-side branch challenges all U. N. A. groups to a friendly sociable game. Interested parties are asked to write to the Athletic Director of Chicago, Joseph Woje, 4457 North Christiana Ave., Chicago.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КНИЖКА ПРО ТЕ, ЯК ЧИТАТИ КНИЖКУ.

Недавно появилася в книгарському обігу книжка під заголовком: „Гав ту рід е бук", себто: Як читати книжку?

Як видно з підзаголовку, книжка має на ціли подати читачеві вказівки, як читати так, щоб з читання мати якнайбільшу користь.

Поза цею ціллю є видно схована думка, що читаюча людина могла би братися за читання так невідповідно, що не винесла би з читання стільки корисний, скільки моглаб, якби читала в відповідний спосіб.

Коли в американців пишеться книжку порад для тих, що читають, то яку книжку треба би написати українцям, щоб їх заставити читати книжки?

ЧОМУ НЕ ЧИТАЮТЬ?

Хто захоче розвязати питання, як заставити наших людей читати книжки, буде мусіти вперед відповісти на питання: чому наші люди не читають?

В одному місці згаданої книжки „Як читати книжку", автор каже, що основною ціллю читання книжки є навчання. Людина читає, щоб навчитися чогось.

Чи не попав тут автор на відповідь, чому наші люди не читають книжок? Чи не читають вони книжок тому, що не мають охоти вчитися?

Правда, з цим ми далеко ще не зайшли, бо все ще нам лишається відповісти на питання: чому саме наші люди не мають охоти вчитися? Але всетаки перший крок уже був би зроблений.

ЧОМУ НЕ ВЧАТЬСЯ?

Автор книжки „Як читати книжку" припускає, що кожний чолвік хоче вчитися. Для нього бажання вчитися являється чимось таким природнім, як бажання їсти або бажання людського товариства.

Та, видно, його припущення не відноситься до всіх людей. Є люди, що бажають покарму для свого тіла, але не мають бажання покарму для свого духа.

Як вони такими стали? Якщо бажання духової потреби є природне, то як це так сталося, що деякі люди не відчувають природньої потреби духового корму?

КУВАТИ И РОЗУМІТИ.

Каже Мортимер Адлер, автор книжки „Як читати книжку", що є два роди читання книжки для навчання: один рід він називає „креминг", другий „ондерстендинг".

Під словом „креминг" розуміється напихання простору якимось предметами (наприклад салі гістьми), а далі звірини їжею, з ціллю тучення. Звісне наприклад насильне напихання гусей їжею. Власне щось таке розуміє Адлер під словом „креминг": насильне напихання своеї памяти якимось відомостями. Старокраєві студенти називали це „куванням".

Адлер уважає таке читання книжок, чи таке навчання, нерозумним. Він радить читачеві читати поволі, перечитувати те, що ще не зовсім ясне, ще раз, чи нема в ньому якогось іншого значіння. На його думку, читання вимагає думання. Тому людина повинна сидіти так, щоб їй ніщо не перешкоджало.

Адлер додає, що він читає з олівцем у руці, що любить значити собі важні речі на книжці й робити з книжки виписки.

Він признає, що не читає багато книжок на рік, але ми можемо представити собі, що він з них виносить велику користь.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

NEWARK, N. J. U. N. A. Branch 359 of Newark will hold their monthly meeting at the Ukrainian Nat'l Sitch Home, 506 — 18th Ave., on Monday, March 11, at 8:00 o'clock. All members are urged to attend. — Mrs. Mary Fera, Secretary, 179 So. 21 St., Irvington, N. J.

Тарас Шевченко.

НЕ ГРІЄ СОНЦЕ НА ЧУЖИНІ

Не гріє сонце на чужині,
А дома надто вже пекло;
Мені не весело було
Й на нашій славній Україні;
Ніхто любив мене, вітав,
І я хилявся ні до кого,
Блукав собі, молився Богу,
Та люте панство проклинав,
І згадував літа лихії,
Погані, давнії літа,
Тоді повісили Христа, —
Й тепер не втік би син Марії!
Ніде не весело мені,
Та мабуть весело й не буде,
І на Україні добрі люди, —
Отже такі й на чужині!
Хотілося-б (та й то для того,
Щоб це робили москалі
Труни із дерева чужого),
Аби хоч крихотку землі
Із-за Дніпра мого святого
Святії вітри принесли...
Та й більш нічого! Так-то, люди,
Хотілосяб, та що й гадати!.
І ашо вже й Бога турбувать,
Коли по-нашому не буде!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Українського Клюбу Поступового, від. 70., відбудуться в вівторок, 12. березня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Кожний член обовязаний прибути на збори, вирівняти свої вкладки, як також обговорити деякі важні справи для добра товариства. Приведіть своїх кревних або знайомих, щоби їх вписати в члени товариства і до У. Н. Союзу. — Григорій Когут, пр.; Михаїл Самоїл, кас.; Антін Онисик, секр., Адреса секретаря: Anthony Onysyk, 117 Lake St., Jersey City, N. J. Phone: Journal Sq. 2-4298.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Дарахівщина, від. 275., відбудуться в неділю, 10. марта, точно в 7. вечером. Проситься членів і членниць прибути на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член чи членниця заплатить 25 ц. кари, урядник 50 ц. Довгуючі члени повинні заплатити, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Гречин, предс.; Рибак, рек. секр.

ФРАНЦУЗЬКІ СТУДЕНТИ ПРОТИ КОНСКРИПЦІЇ В КАНАДІ

Дня 15. лютого ц. р. студенти французької національности, обєднані в „Університетському Бльоку", проголосили заяву проти переведення конскрипції в Канаді. В заяві сказано: „Ми нічого більше не бажаємо, як єдности канадійців. Ми робимо все, щоб ту єдність заховати. Ми погодилися на участь у теперішній европейській війні на підставі умови, що в Канаді не буде проголошена к о н с к р и пція. Цей пакт був ратифікований парляментом в Отаві". Далі сказано: „Нехай буде ясним для всіх, що єдність Канади булаб у небезпеці, колиб тут перевели конскрипцію".

ПОВІНЬ У КАЛІФОРНІЇ.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З ювилею на народні цілі.

В неділю, 11 лютого 1940 р., відбулося цікаве приняття в Карпатія Гол у Ню Йорку. Був це день уродин знаного бруклинського 50-літнього юнака-самотника, Гната Цибрівського. Щоби пошанувати його витревалість у самотнім стані, а ще більше його громадську роботу, прибули гості числом біля 300, аж із 4 стейтів. Були всілякі: фізичні й умові робітники і провідники нашого національного і релігійного життя. По обіді, серед забави з музикою, Петро Михалюк, брат соленізанта Микола Цибрівський і гром. Юліян Павчак, що був тостмайстром, завзивали всіх приявних скласти датки на народні цілі. Приявні зробили це радо і зложили $109.20. Ці гроші розділено так: $30 на українську новозбудовану церкву св. Духа в Норт Бруклині; $20 на українську школу при церкві св. Юрія в Ню Йорку; $15 на українську школу при церкві св. Володимира в Ню Йорку; $6 на українську вищу школу в Стемфорді, Конн.; $16.20 на українські радіопрограми; $22 на визвольну акцію. Останню суму вислано через Обєднання.

Збірку переводили пані: Марія Топольницька, Анна Віщук, Анна Скульська, Анна Цибрівська і панна Пилипишин та гром. Теодор Скульський.

Жертву зложили по $5: Г. Цибрівський, В. Бурин, П. Михалюк, М. Макарчук; по $2: Марія Топольницька, В. Лазута, С. Демидчук, М. Цибрівський, Г. Цибрівський, В. Кіт і його дружина, А. Отембрайт, П. Корейко, пані Травраc, гром. Глушка і його дружина, Гузар і Романишин; по $1: А. Цибрівська, гром. Теодорович і дружина, гром. Романів і дружина, П. Пилипишин, пані Кінаш, М. М. Кісора, пані Горновий, пані Підгірна, В. Ярковський, гром. Хомів, А. Цвігун, гром. Венгер і дружина, гром. Флорко і дружина, П. Семків, А. Поцюрко, О. Бурий, А. Снопик, пані Павчак, гром. Гутник і дружина, А. Гутник, гром. Гуменюк, А. Бурий, А. Сепків, гром. Гапанович і дружина, Д. Цибрівський, гром. Гула і дружина, І. Севків, Т. Плекан, А. Орлевич, О. Весоловський, Т. Скульський, П. Павчак, П. Малицький, гром. Гавришко, І. М. Купа, М. Кіт, П. Добовецький, І. Рабець, гром. Лисогір, І. П. Цимбала, П. Коралик, В. Мудрейко, М. Бенеш, пані Скопинська, Явдоха Догій, А. Гула, І. Макарик, пані Каланда, Д. Семків, І. Шебет, В. Періг, І. Гусак, гром. Глистак, І. Філг, пані Т. Лазутова, М. Баглай.

ЗА КОМІТЕТ:

Петро Михайлюк.

ВІД ЖОВТОЇ БАРВИ СТАЄ ТЕПЛО

Відчування теплоти та холоду не залежить тільки від самої температури. Залежить і від того, як ми почуваємося, що ми думаємо, у якому настрою, і навіть від того, чи на дворі ясно, чи похмуро. От, наприклад, у кімнаті темніє під вечір і одночасно ви починаєте відчувати, що трошки холодно стало. Та от потиснули ви ґудзик від електричної лямпи і нараз стало ясно в кімнаті. І сталося чудо! Ви вже не так відчуваєте холод. Тепліше вам стало. Чиж від тепла лямпи? Ні, зовсім ні. Світло змінило ваш настрій. Стало вам від ясности лекше на душі і від того й тепліше зробилося. От тому д-р Сабин, що вчить у Нюйорськім університеті, радить, щоби під зиму малювати кімнати тепло-жовтими барвами. У так помальованій кімнаті тепліше будете почуватися, як, наприклад, у на біло вибіленій кімнаті, хоч температура в них може буди однакова.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Савт Плейнфілд, Н. Дж., помер у пятницю, 1. березня 1940. у шпиталі член від. 312. У. Н. Союзу

ПАВЛО ОВСЯНИЙ.

Покійний родився 7. січня 1882. Походив зо села Бахова, повіт Перемишль, Галичина.

Полишив два сини і шість доньок.

Похорон відбувся в понеділок, 4. березня, з дому жалоби.

Хай земля буде Йому пером!

В четвер, 7. березня, рано, цілком несподівано через нещасний випадок помер в Асторії Л. Ай., Н. Й., член від. 5. У. Н. Союзу,

ГРИГОРІЙ БЕРНАЦЬКИЙ.

Покійний родився в січні 1880. р. в селі Краснопуще, повіт Бережани, в Галичині.

До У. Н. Союзу вступив в січні 1932. р. Був примірним членом та дуже ввічливої вдачі. Не був жонатий. Жив з братом Теодором, рівнож членом У. Н. Союзу в Асторія, Л. Ай.

Похорон відбудеться 9. березня з Amerhein Funeral Home, 43-10 Grand Ave., Astoria, в годині 10. рано, з церкви св. Юра на E. 7th St., New York, N. Y.

Хай Покійному буде пером земля прибраної Вітчини-Америки!

Михайло Беля, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

РОДИННІ ОКАЗІЇ

ВЕСІЛЬНІ ПОЖЕЛАННЯ з БОЛТИМОР, МД., до БРУКЛИНА, Н. Й.

Отсею дорогою посилаю для Вас, мої любі молодята, Сидорко, своє щиро-сердечне весільне пожелання, щоби Вас Бог благословив щастям, й здоровлям на многі літа.

Дай Боже Вам і Ваним родичам всего, що собі від Нього бажаєте.

Ваша тітка

Александра Іваневич з Балтімор.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

ВДОВА мусить продати „КОФІ ПАТ" (Coffee Pot). Великий склеп. $20 рент. Відповідний бизнес, 6 днів у тижні. Продається дешево. Зголоситися до: 51-7

J. TANSKI,
17 St. Marks Place, New York City.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

Українська Гр.-Католицька Церква в McAdoo, Pa., пошукує ДЯКОУЧИТЕЛЯ. Має знати вчити школу, приготовляти концерти й провадити хор. Може заняти посаду від 1. квітня 1940. Голоситися до: 56-8

JOHN NESTRAN,
537 S. Hancock St., McAdoo, Pa.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

Пошукую сина МИХАЙЛА ПОТОЧНЯКА, років 29, що уродився у Скрентоні і мешкав з батьком, а сім років тому виїхав в нюйорський стейт і з того часу не давав про себе вістки. Хто знав би про нього, або він сам, проситься дати вістку на адресу батька: Michael Potochniak, 148 Meridian St., Scranton, Pa. Нагорода за інформацію. 57.-

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(110)

Драма між Тарзаном і королевою Тору доходила до кінця. Королева тепер була на краю розпуки. Вона любила Тарзана, але також була рішена за всяку ціну знищити його, колиб він не захотів стати її подругом. Та думка про смерть Тарзана стискала її серце. „Який гарний він! Як зупинив слона!" думала вона.

Вона благала Тарзана і мало що його не обняла руками, щоб той згодився на її пропозицію. Вона говорила йому: „Я є остання з довгого білого королівського роду, що панують над племенем торців. Під проводом моїх предків те місто зросло. Тепер, коли я не залишу білих нащадків, воно впаде".

Але це не помагало. На хвилю ці слова зворушували справді Тразана, але коли він подумав, як та жінка кріваво вбиває інших людей, без найменшого чуття, в нього знову повставала ворожнеча до неї. Він відповів їй: „Мій обовязок супроти моїх приятелів. Коли дозволиш їх завести до місця безпеки, я вернусь назад".

Але королева, яка сама не вміла додержувати слова, не вірила Тарзанові. Вона відповідала йому: „Ти хочеш висмикнутись мені з рук, щоб опісля ніколи не вернутись. Я даремно вичікуватиму тебе що дня. Ти в дусі сміятимешся з мене, що так мене обдурив. Ні, їх я випущу, але без тебе". На тім вони розійшлись.